

Wpływ muzykoterapii na leczenie dzieci odbywających długotrwałą hospitalizację

Influence of music therapy on treatment in the long-term hospitalization of children

MAŁGORZATA KOCIUGA^{1/}, WOJCIECH POSPIECH^{1/}, AGNIESZKA NAPIERAŁA^{1/}, GRZEGORZ SIELSKI^{2/}, JOANNA KAMIEN^{1/}, MARLENA KUJAWSKA^{1/}, DOMINIKA KOZAK^{3/}

^{1/} Katedra i Zakład Muzykoterapii, Collegium Medicum w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

^{2/} Katedra i Klinika Geriatrii, Collegium Medicum w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

^{3/} Klinika Chirurgii Onkologicznej, Collegium Medicum w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wprowadzenie. Terapia za pośrednictwem muzyki może mieć ogromny wpływ na rozwój dziecka niepełnosprawnego fizycznie, upośledzonego umysłowo lub cierpiącego na zaburzenia emocjonalne. Relaksacyjne i uspokajające właściwości muzyki są szeroko propagowane w wielu szpitalach. Długotrwałe unieruchomienie i ograniczenie sprawności źle wpływa na samopoczucie, nasila uczucie izolacji i depresje. Nowa muzyka instrumentalna pomaga zmienić negatywne nastawienie pacjenta, odwraca uwagę od dolegliwości, ułatwia wykonywanie codziennych czynności i spokojniejszą egzystencję. Opiekunowie zauważają, że dziecko zainteresowane muzyką przyjmuje mniejszą ilość środków przeciwbólowych.

Cel pracy. Określenie wpływu muzyki barokowej na leczenia farmakologiczne dzieci w wieku 3-12 lat odbywających długotrwałą hospitalizację.

Materiał i metody. Badania przeprowadzono w dwóch szpitalach. Badanie przeprowadzono na grupie 30 hospitalizowanych pacjentów. Badanie odbywało się dwa razy dziennie. Dzieci wraz z rodzicami lub opiekunami słuchali różnorodnych utworów epoki baroku odtwarzanych za pomocą sprzętu audiowizualnego. Czas słuchania programu terapeutycznego – 30 minut. Narzędziami badawczymi użytymi w badaniu były: ankieta oraz obserwacja zachowań i reakcji dziecka podczas badania terapeutycznego.

Wyniki. Programy muzykoterapeutyczne stosowane w długoterminowej hospitalizacji dzieci są akceptowane i polecane przez rodziców. Obserwacja zachowania dzieci podczas terapii muzyką: dzieci wydawały się mniej przygnębione, a przy przyjmowaniu leków mniej grymasiły.

Wnioski. W świadomości rodziców pozostaje fakt, iż przymusowa rozłąka z dzieckiem może i powinna przebiegać z jak najmniejszym uszczerbkiem zdrowia psychofizycznego dla obu stron – zarówno dla dziecka jak i rodzica. Muzykoterapia wpływa pozytywnie na łagodne rozwiązanie długotrwałej rozłąki. Wprowadzenie terapii muzycznej jako elementu terapii wspomagającej leczenie farmakologiczne dzieci długotrwałe hospitalizowanych wpływa bardzo pozytywnie na takie dzieci.

Słowa kluczowe: terapia muzyką, hospitalizacja, dzieci

Introduction. Music therapy can significantly influence the development of children who are physically disabled, mentally retarded or suffering from emotional disorders. The relaxing and calming properties of music are widely promoted in many hospitals. Prolonged immobilization or limited motor abilities can negatively affect the mood, enhance the feeling of isolation and depression. New instrumental music helps change the negative attitude of the patients, draws their attention away from the pain, makes everyday tasks easier and brings a more peaceful existence. The guardians noted that the children who were interested in music needed a smaller amount of painkillers.

Aim. To show the effect of baroque music on the pharmacological treatment of children aged 3-12 years undergoing long-term hospitalization.

Material & methods. The study was conducted in two hospitals on a group of 30 hospitalized patients. The test was done twice a day. Children with their parents or guardians listened to various pieces of baroque music played using audio-visual equipment. The listening time of the treatment program was 30 minutes. The research tools used in the study were: questionnaire and observation of children's behavior and reactions during the music therapy.

Results. The questionnaires shows that music therapy programs used in the long-term hospitalization of children are accepted and recommended by parents. The results of observation of behavior of children during the music therapy: the children seemed to be less depressed and less fussy while taking medications.

Conclusions. The parents are aware of the fact that forced separation of children from home should not be detrimental for mental and physical health of both sides – for children and for parents. Music therapy has a positive effect as the gentle solution to a long-term separation. The introduction of music therapy as part of adjuvant therapy in hospitalized children receiving prolonged pharmacological treatment has a positive effect on the children.

Key words: music therapy, hospitalization, children

© Hygeia Public Health 2013, 48(3): 297-299

www.h-ph.pl

Nadano: 20.06.2013

Zakwalifikowano do druku: 08.07.2013

Adres do korespondencji / Address for correspondence

Mgr Małgorzata Kociuga
ul. Bratkowa 3, 85-361 Bydgoszcz
tel. 502-509-989, e-mail: gosia.ko@vp.pl

Wprowadzenie

Muzykoterapia jest ściśle określonym sposobem stosowania muzyki w kontekście stymulacji rozwoju psychofizycznego człowieka. Muzyka dociera do wnętrza człowieka, rozbudzając jego emocje i uczucia. Muzyka jako terapia może być niezwykle istotna w życiu dzieci [1, 2].

Muzyka jako środek chroniący bądź przywracający zdrowie na podstawie dość licznych doświadczeń praktycznych uznana została za przydatną, a jej wpływ na człowieka określa się jako korzystny [3].

Muzykoterapia dziecięca jest w korzystniejszym położeniu niż muzykoterapia dorosłych, gdyż u dzieci nie można zastosować wielu werbalnych technik psychoterapeutycznych, istnieje więc motywacja do stosowania alternatywnych metod [4].

Muzykoterapia to forma psychoterapii, rehabilitacji lub pomocy psychomuzycznej, która wykorzystuje dźwięk oraz muzykę – w każdej możliwej formie – jako środek wyrazu, komunikacji, strukturyzacji oraz analizy reakcji. Stosowana jest zarówno indywidualnie, jak i grupowo, w pracy z dziećmi i osobami dorosłymi [5].

Obcowanie z muzyką stanowi codzienne doświadczenie człowieka, lecz na ogół nie oznacza „przebywania z muzyką”, to znaczy nie świadczy o jej autentycznym doznawaniu i przeżywaniu. Należy dążyć do świadomej percepcji, do tego, by muzyka stała się elementem świata dziecka, istotnym dla jego rozwoju emocjonalnego i intelektualnego [6].

Dzieci, które mają częsty kontakt z muzyką, rozwijają się szybciej intelektualnie. Już od najmłodszych lat umysł dziecka chłonie bodźce dźwiękowe, rozwija wyobraźnię i wzbogaca doświadczenia [7].

Śpiewanie piosenek dziecku uspokaja je, zwiększa poczucie bezpieczeństwa, poprawia nastrój, zachęca do wspólnej zabawy, a poza tym piosenka może stanowić wartościowy bodziec słuchowy, stymulujący rozwój mowy [1].

Muzyka wpływa dodatnio na rozwój umysłowy, kształtowanie charakteru, poczucie własnej wartości, usprawnianie manualne, nawiązywanie kontaktów interpersonalnych [8].

Terapia za pośrednictwem muzyki może mieć ogromny wpływ na rozwój dziecka niepełnosprawnego fizycznie, upośledzonego umysłowo lub cierpiącego na zaburzenia emocjonalne. Ta opinia znajduje także potwierdzenie w dziedzinie patologii dziecięcej, niezależnie od podziału wiekowego, pochodzenia i środowiska, w jakim wychowuje się dziecko. Sprawdza się w każdych warunkach – na terenie szkoły specjalnej, domu dziecka i na oddziale klinicznym [2].

Relaksacyjne i uspokajające właściwości muzyki są szeroko propagowane w wielu szpitalach. Najczęściej

muzyka stosowana jest do uśmierzania bólu, relaksacji lub zamiast środków nasennych. Szpitale ponadto oferują muzykę przed i po operacji pacjentom cierpiącym na przewlekłe bóle i stany lękowe oraz pacjentom nieuleczalnie chorym i wszystkim innym, którzy lubią korzystać z pozytywnych właściwości muzyki [9].

Długotrwałe unieruchomienie i ograniczenie sprawności źle wpływa na samopoczucie, nasila uczucie izolacji i depresje. Nowa muzyka instrumentalna pomaga zmienić negatywne nastawienie pacjenta, odwraca uwagę od dolegliwości, ułatwia wykonywanie codziennych czynności i spokojniejszą egzystencję. Opiekunowie zauważają, że pacjent zainteresowany muzyką przyjmuje mniejszą ilość środków przeciwbólowych [9].

Cel badań

Określenie wpływu muzyki barokowej na leczenia farmakologiczne dzieci w wieku 3-12 lat odbywających długotrwałą hospitalizację.

Materiał i metody badawcze

Badania przeprowadzono w dwóch szpitalach – na oddziale dziecięcym Szpitala Powiatowego im. Jana Pawła II w Trzciance na ulicy Sikorskiego 9 oraz na oddziale dziecięcym Szpitala Specjalistycznego im. Stanisława Staszica w Pile na ulicy Rydygiera 1. Badanie przeprowadzono na grupie 30 hospitalizowanych pacjentów. Badanie odbywało się dwa razy dziennie: około godziny 9:30 i około godziny 16:00. Dzieci wraz z rodzicami lub opiekunami słuchali różnorodnych utworów epoki baroku odtwarzanych za pomocą sprzętu audiowizualnego. Czas słuchania programu terapeutycznego – 30 minut.

Narzędziami badawczymi użytymi w badaniu były: ankieta oraz obserwacja zachowań i reakcji dziecka podczas badania terapeutycznego.

Wyniki

Wyniki badania ankietowego

Na pytanie 1: „Czy Pana/i dziecko interesuje się muzyką?” uzyskano 26 odpowiedzi „tak” i 4 „nie”. Tak samo kształtowały się odpowiedzi na pytanie 2: „Czy Pana/i dziecko lubi słuchać utworów muzycznych?” Z kolei na pytanie 3: „Jaki rodzaj muzyki preferuje Pana/i dziecko?” uzyskano następujące odpowiedzi: 8 – muzyka biesiadna, 2 – muzyka klasyczna, 5 – muzyka rockowa, 15 – muzyka dla dzieci. Na szczególnie istotne dla badań pytanie 4: „Czy Pana/i zdaniem wysłuchane utwory muzyczne mają wpływ na dziecko?” uzyskano 24 odpowiedzi „tak” i 6 – „nie”. Kolejne pytanie 5: „Czy Pana/i zdaniem emocje jakie towarzyszą dziecku podczas słuchania muzyki są pozytywne?” uzyskano 26 odpowiedzi

„tak” i 4 „nie”. Pytanie 6 uszczegółowione: „Jakie dźwięki według Pana/i zdaniem mają lepszy wpływ na dziecko?” – 21 odpowiedzi „wysokie” i 9 – „niskie”. Następne pytanie 7: „Czy zmienia się zachowanie dziecka podczas słuchania utworów muzycznych?” – 24 odpowiedzi „tak” i 6 „nie”. Następne istotne pytanie 8: „Czy Pana/i zdaniem muzyka pobudza dziecko do aktywniejszego działania?” – uzyskano 24 odpowiedzi „tak” i 6 „nie”.

Kolejne pytanie 9: „Czy Pana/i dziecko zetknęło się z utworami muzycznymi Georga Friedricha Haendla, Antonia Lucia Vivaldiego, Johanna Sebastiana Bacha?” – 9 odpowiedzi „tak” i aż 21 – „nie”. Pytanie ostatnie 10: „Czy po zastosowaniu muzykoterapii spodziewa się Pan/i pozytywnych efektów u dziecka?” – 24 odpowiedzi „tak” i 6 – „nie”.

Obserwacja zachowania dzieci podczas terapii muzyką

Dzieci wydawały się mniej przygnębione, a przy przyjmowaniu leków mniej grymasiły. Pocięszające jest to, że rodzice negatywnie wcześniej nastawieni do muzyki dostrzegli pozytywny wpływ muzyki na swoje dzieci. Wysokie dźwięki ożywiały działania dzieci, wprawiały ciało w ruch i wywoływały u dzieci uśmiech i radość. Pozwalały zapomnieć o istniejącym problemie zdrowotnym, dodawały dzieciom energii i wiary w szybszy powrót do zdrowia. Dzieci bezproblemowo przyjmowały leki. Dzieci po każdym kolejnym dniu terapii wyrażały aplauz w dalszej jej kontynuacji.

Potrafiły też wyrażać swoje nowe marzenia podczas zajęć plastycznych. Barwy obrazków które zostały namalowane przez dzieci stały się bardziej kolorowe i urozmaicone. Rzeczy i przedmioty stawały się radosne.

Podsumowanie i wnioski

Z przeprowadzonych ankiet wynika, iż programy muzykoterapeutyczne stosowane w długoterminowej hospitalizacji dzieci są akceptowane i polecane przez rodziców. W świadomości rodziców pozostaje fakt, iż przymusowa rozłąka z dzieckiem może i powinna przebiegać z jak najmniejszym uszczerbkiem zdrowia psychofizycznego dla obu stron – zarówno dla dziecka jak i rodzica. Muzykoterapia wpływa pozytywnie na łagodne rozwiązanie długotrwałej rozłąki.

Wprowadzenie terapii muzycznej jako elementu terapii wspomagającej leczenie farmakologiczne dzieci długoterwale hospitalizowanych wpływa bardzo pozytywnie na takie dzieci. Muzyka ma oddziaływanie wychowawcze. Dla dzieci chorych muzyka jest okazją do zaspokajania potrzeb fizycznych, psychicznych, społecznych, estetycznych i emocjonalnych. Muzyka wprowadza pacjenta w nastrój, który z kolei wpływa na stan emocjonalny pacjenta. Muzyka ma wzbudzić w dziecku pozytywne emocje jak: radość, uśmiech, wyeliminować natomiast przykre emocje. Rehabilitacja dziecka poprzez muzykę urozmaica czas pobytu dziecka w placówce leczniczej.

Piśmiennictwo / References

1. Zalewski M. Muzyczna zabawa. Muzykoterapia w teorii i praktyce. Fosze, Rzeszów 2008: 29-52.
2. Nordoff P, Robbins C. Terapia muzyką w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi. Impuls, Kraków 2008: 35-39.
3. Natanson T. Wstęp do nauki o muzykoterapii. Ossolineum, Wrocław 1978: 10, 192-193.
4. Lewandowska K. Muzykoterapia dziecięca: Zbiór rozpraw z psychologii muzycznej dziecka i muzykoterapii dziecięcej. nakł. autora, Gdańsk 2001: 50.
5. Lecourt E. Muzykoterapia czyli jak wykorzystać siłę dźwięku. Videograf II, Katowice 2008: 5-6.
6. Jarkowska AE. Muzyka jako element wychowania w rozwoju osobowym dziecka z niepełnosprawnością; Muzyka jako środek oddziaływania. Maternus Media, Tychy 2004: 48.
7. Fijałkowski W. Jestem od poczęcia. Pamiętnik dziecka w pierwszej fazie życia. Biblioteka „Niedzieli”, Częstochowa 2012.
8. Multan D. Muzykoterapia. <http://szkolnictwo.pl/index.php?id=PU9864&page=4> (17.08.2009).
9. Metera A. Muzykoterapia. Muzyka w medycynie i edukacji. Metronom, Leszno 2006: 114-120.